

แผนปฏิบัติการขยายมูลฝอยจังหวัดลำปาง

พ.ศ. ๒๕๖๑

สนง.ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น
ตุลาคม ๒๕๖๐

(คณะกรรมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยจังหวัดลำปาง ได้มีมติเห็นชอบแผนปฏิบัติการขยายมูลฝอย
จังหวัดลำปาง พ.ศ. ๒๕๖๑ ในคราวประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๐)

แผนปฏิบัติการขยะมูลฝอยจังหวัดลำปาง

พ.ศ. ๒๕๖๑

ส่วนที่ ๑ บทนำ

๑.๑ หลักการและเหตุผล

คณะกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔) ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ ซึ่งแผนแม่บทดังกล่าวมีกรอบแนวคิดหลักคือ มุ่งเน้นการลดการเกิดขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด การนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำ และใช้ประโยชน์ใหม่ ตามหลัก ๓Rs การกำจัดขยะมูลฝอยแบบศูนย์รวม และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔) จะเป็นกรอบแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัด หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ นำไปใช้จัดทำแผนการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของจังหวัดในภาพรวม และร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขับเคลื่อนการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของจังหวัดลำปางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เป็นกรอบและขั้นตอนการดำเนินงาน สำหรับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาปรับใช้และกำหนดแผนการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการขยะมูลฝอย จังหวัดลำปาง พ.ศ. ๒๕๖๑ ขึ้น เพื่อที่จะป้องกันและลดผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมจากปัญหาขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นกรอบแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำไปบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกหลักวิชาการ และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

๑.๓ นิยามและความหมาย

มูลฝอย หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติกชนิดใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์หรือซากสัตว์รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บ gad จากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น (พระราชบัญญัติการสาธารณสุข, ๒๕๓๕)

ขยะมูลฝอย (Solid waste) คือ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เก้า มูลสัตว์จากสัตว์หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บ gad จากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชนหรือครัวเรือนยกเว้นวัสดุที่ไม่ใช้แล้วของโรงงานซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๔๘)

ขยะมูลฝอยตกค้าง หมายถึง ขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปทิ้งในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย และไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ทั้งนี้ ไม่รวมขยะมูลฝอยที่ทิ้งหรือค้างตามพื้นที่ว่างทั่วไป (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๔๘)

ขยะย่อยสลาย (Compostable waste) หรือ มูลฝอยย่อยสลาย คือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมารักษาไว้ได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้เศษอาหาร ใบไม้เศษเนื้อสัตว์เป็นต้น แต่จะไม่รวมถึงซากหรือเศษของพืช ผัก ผลไม้หรือสัตว์ที่เกิดจากการทดลองในห้องปฏิบัติการโดยขยะที่ย่อยสลายนี้เป็นขยะที่พบมากที่สุด คือ พบมากถึง ร้อยละ ๖๙ ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๔๘)

ขยะรีไซเคิล (Recyclable waste) หรือ มูลฝอยที่ยังใช้ได้คือ ของเสียบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น แก้ว กระดาษ เศษพลาสติก กล่องเครื่องดื่มแบบ UHT กระป๋องเครื่องดื่ม เศษโลหะ อะลูมิเนียม ยางรถยนต์เป็นต้น สำหรับขยะรีไซเคิลนี้เป็นขยะที่พบมากเป็นอันดับที่สองในกองขยะ กล่าวคือ พบประมาณ ร้อยละ ๓๐ ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๔๘)

ขยะอันตราย(Hazardous waste) หรือ มูลฝอยอันตราย คือ ขยะที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่างๆ ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิเดช์วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกรรมมันตรังสีวัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์พืช ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาชนะบรรจุสารกำจัดศัตรูพืช กระป๋องสเปรย์บรรจุสีหรือสารเคมีเป็นต้นของอันตรายนี้เป็นขยะที่มักจะพบได้น้อยที่สุด กล่าวคือ พบประมาณเพียง ร้อยละ ๓ ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๔๘)

ขยะทั่วไป หรือ มูลฝอยทั่วไป(General waste) คือ ขยะประเภทอื่นนอกเหนือจากขยะย่อยสลายขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ห่อพลาสติกใส่ขนม ถุงพลาสติกบรรจุผงซักฟอก พลาสติกห่อถุงกมลก็งสำเร็จรูป ถุงพลาสติกเป็นเศษอาหาร โฟมเป็นอาหาร พอยล์เป็นอาหาร เป็นต้นสำหรับขยะทั่วไปนี้เป็นขยะที่มีปริมาณใกล้เคียงกับขยะอันตราย กล่าวคือ จะพบประมาณ ร้อยละ ๓ ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๔๘)

มูลฝอยติดเชื้อ หมายความว่า มูลฝอยที่มีเชื้อโรคปะปนอยู่ในปริมาณหรือมีความเข้มข้นซึ่งถ้ามีการสัมผัสหรือใกล้ชิดกับมูลฝอยนั้นแล้ว สามารถทำให้เกิดโรคได้(กฎกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ, ๒๕๔๕)

กรณีมูลฝอยดังต่อไปนี้ที่เกิดขึ้นหรือใช้ในกระบวนการตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์และการรักษาพยาบาล การให้ภูมิคุ้มกันโรคและการทดลองเกี่ยวกับโรค และการตรวจชันสูตรศพหรือจากสัตว์รวมทั้งในการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นมูลฝอยติดเชื้อ

(๑) ชาากหรือขี้นส่วนของมนุษย์หรือสัตว์ที่เป็นผลมาจากการผ่าตัด การตรวจชันสูตรศพ หรือชาากสัตว์ และการใช้สัตว์ทดลอง

(๒) วัสดุของมีคม เช่น เข็ม ใบมีด กระบอกฉีดยา หลอดแก้ว ภาชนะที่ทำด้วยแก้วสไลด์ และกระเจาปิดสไลด์

(๓) วัสดุซึ่งสัมผัสหรือสัมภาระจะสัมผัสกับเลือด ส่วนประกอบของเลือด ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากเลือด สารน้ำ จากร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์ หรือวัสดุที่ทำจากเชื้อโรคที่มีชีวิต เช่น สำลี ผ้าก๊อส ผ้าต่างๆ และห่ออย่าง

(๔) มูลฝอยทุกชนิดที่มาจากการห้องรักษาผู้ป่วยติดเชื้อร้ายแรง

หากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย หมายถึง ของเสียอันตรายที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ของสถานประกอบการในกำกับของกระทรวงอุตสาหกรรม ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๕๙)

การลดปริมาณ (Reduce) คือ การคำนึงถึงปัญหามูลฝอยที่มีปริมาณมากมายในครัวเรือนที่เป็นภาระต่อการคัดแยก และทำให้บ้านกรุงรัง หลักการสำคัญคือคิดก่อนใช้ เช่น การไปจ่ายกับข้าวที่ตลาดทุกครั้งควรนำถุงผ้าไปด้วย เพื่อลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติก หรือการเลือกซื้อสินค้าจากห้างสรรพสินค้าก่อนหยิบซื้อสินค้าได้ควรพิจารณา ก่อนว่าบรรจุภัณฑ์ที่เราเลือกซื้อมานั้นสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ไม่เป็นปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม การใช้ตะกร้าหรือภาชนะบรรจุอื่นๆ ที่สามารถใช้ซ้ำได้หลายครั้งการเลือกซื้อสินค้าในปริมาณที่เหมาะสมต่อการบริโภคและการใช้งาน การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ประเภทเติมได้ (Refill) การเลือกซื้อสินค้าที่มีปริมาณมากแทนการซื้อสินค้าที่มีปริมาณน้อย เพราะไม่เพียงแต่ได้สินค้าราคาถูกแล้ว ยังช่วยลดปริมาณมูลฝอยได้ด้วย

การใช้ซ้ำ (Reuse) คือ การนำสิ่งของที่จะทิ้งเป็นมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ หรือใช้ซ้ำแล้วซ้ำอีกหลายครั้ง เพื่อให้คุณค่าก่อนการทิ้งเป็นมูลฝอย เพื่อยืดอายุการใช้งาน หรือมีการประยุกต์ใช้ เช่นการนำขวดกาแฟที่หมดแล้วมาใส่น้ำตาล

การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) คือ การนำมูลฝอยบางประเภทมาผ่านกระบวนการผลิตเป็นสินค้าใหม่ โดยการนำแปรรูป เช่น การนำพลาสติกเก่ามาแปรรูปเป็นถังพลาสติกที่มีคุณภาพดีอยกว่า

ส่วนที่ ๒

สถานการณ์ขยะมูลฝอยในภาพรวมของจังหวัดลำปาง

๒.๑ ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดลำปาง

๑) ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพฯ ตามทางหลวงแผ่นดินสายพหลโยธิน ประมาณ ๖๐๒ กิโลเมตร ตามทางรถไฟประมาณ ๖๗๕ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๑๒,๕๓๓.๙๖๑ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๗,๘๓๓.๗๒๖ ไร่ มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ ๕ ของภาคเหนือ รองจากจังหวัดเชียงใหม่ ตาก แม่ย่องสอน และเพชรบูรณ์ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดข้างเคียงถึง ๗ จังหวัด ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และพะเยา

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดตาก

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดแพร่ และสุโขทัย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดลำพูน

๒) สภาพภูมิอากาศ

จากลักษณะพื้นที่ของจังหวัดที่เป็นแอ่งคล้ายก้นกระโทง จึงทำให้อากาศร้อนอบอ้าวเกือบทตลอดปีฤดูร้อน ร้อนจัด และหนาวจัดในฤดูหนาว โดยมีอุณหภูมิสูงสุด ๔๓.๑ องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ ๖ และ ๘ เมษายน ๒๕๕๓ ณ สถานีตรวจวัดชำgeo เกิน และมีอุณหภูมิต่ำสุด ๖.๓ องศาเซลเซียสมีอุณหภูมิเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๕ ณ สถานีตรวจวัดชำgeo เกิน ลักษณะภูมิอากาศ แบ่งออกได้เป็น ๓ ฤดู คือ

ฤดูร้อนเริ่มประมาณต้นเดือนมีนาคม จนถึงกลางเดือนพฤษภาคม อากาศจะร้อนอบอ้าว ช่วงที่มีอากาศร้อนที่สุด คือ เดือนเมษายน

ฤดูหนาว เริ่มประมาณเดือนพฤษจิกายน จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ อากาศจะหนาวเย็นช่วงที่มีอากาศหนาวจัด คือเดือนมกราคม

๓) สภาพภูมิประเทศ

จังหวัดลำปาง อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ๒๖๘.๘๐ เมตร พื้นที่มีลักษณะเป็นรูปปายารี ภูมิประเทศโดยทั่วไป เป็นที่ราบสูง มีภูเขาสูงอยู่ทั่วไป ทodus ตัวยาวตามแนวทิศเหนือไปทางทิศใต้ของจังหวัดและในบริเวณตอนกลางของจังหวัดบางส่วนมีที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ และตามลักษณะทางกายภาพทางด้านธรณีสัณฐานวิทยา จังหวัดลำปางมีพื้นที่เป็นที่ราบล้อมรอบด้วยภูเขา มีลักษณะเป็นแอ่งแผ่นดินที่ยาวและกว้างที่สุดในภาคเหนือ เรียกว่า “อ่างลำปาง” ลักษณะภูมิประเทศแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ

บริเวณตอนบนของจังหวัด เป็นที่ราบสูง ภูเขา และเป็นป่าค่อนข้างทึบ อุดมสมบูรณ์ด้วยไม้มีค่า ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมืองปาน แจ้ห่ม วังเหนือ และงาน

บริเวณตอนกลางของจังหวัด เป็นที่ราบและที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ ซึ่งเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ พื้นที่อำเภอห้างฉัตร เมืองลำปาง เกาะคา แม่ทะ และสบปราบ

บริเวณตอนใต้ของจังหวัด เป็นป่าไม้รัง บางส่วนเป็นทุ่งหญ้า ได้แก่ พื้นที่อำเภอเกิน แม่พริก บางส่วน ของอำเภอเสริมงาม และแม่ทะ

๔) เขตการปกครองและประชากร

จังหวัดลำปางแบ่งออกเป็น ๓๓ อำเภอ ๑๐๐ ตำบล ๘๗๑ หมู่บ้าน ๑๐๔ ชุมชน (เฉพาะชุมชนในเขตเทศบาลนครลำปาง ๔๑ ชุมชน และเทศบาลเมืองเชียงคันทร ๖๓ ชุมชน) องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาลนคร ๑ แห่ง เทศบาลเมือง ๓ แห่ง เทศบาลตำบล ๙๗ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล ๖๒ แห่ง ปี ๒๕๕๙ จังหวัดลำปาง มีประชากร จำนวน ๗๕๑,๓๒๐ คน เป็นชาย ๓๖๘,๔๙๘ คน หญิง ๓๘๒,๘๒๒ คน อำเภอที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองลำปาง รองลงไป คือ เกาะคา เถิน และแม่ทะ

๒.๒ สถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชน (ปี ๒๕๕๙)

๑) อัตราการผลิต ปริมาณของขยะมูลฝอย

ข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลำปาง (ข้อมูลปี ๒๕๕๙) ดังนี้

(๑) ปริมาณขยะมูลฝอย รวม ๑๕๒,๘๔๘.๘๕ ตัน/ปี หรือ ๔๙.๐๔ ตัน/วัน โดยแบ่งเป็น

- ขยะมูลฝอยทั่วไป	๑๐๔,๙๙๘.๗๒	ตัน/ปี
- ขยะอินทรีย์	๓๑,๓๕๕.๙๙	ตัน/ปี
- ขยะรีไซเคิล	๑๕,๔๗๗.๒๗	ตัน/ปี
- ขยะอันตรายชุมชน	๑,๐๖๔.๕๑	ตัน/ปี
- ขยะอิเล็กทรอนิกส์	๗๙๖.๓๖	ตัน/ปี
- มูลฝอยติดเชื้อ	๗๘.๘๘	ตัน/ปี
- กากอุตสาหกรรม	๕,๗๘๙,๐๑๑.๓๐	ตัน/ปี

(๒) ขยะมูลฝอยตกค้าง ๕ ตัน

๒.๓ สถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชน (ปี ๒๕๖๐)

๑) อัตราการผลิต ปริมาณของขยะมูลฝอย

ข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลำปาง (ข้อมูลปี ๒๕๖๐) ดังนี้

(๑) ปริมาณขยะมูลฝอย รวม ๑๕๒,๘๔๘.๘๕ ตัน/ปี หรือ ๔๙.๐๔ ตัน/วัน โดยแบ่งเป็น

- ขยะมูลฝอยทั่วไป	๑๐๓,๔๖๗.๕๔	ตัน/ปี
- ขยะอินทรีย์	๒๕,๑๙๐.๒๓	ตัน/ปี
- ขยะรีไซเคิล	๑๒,๐๗๘.๒๔	ตัน/ปี
- ขยะอันตรายชุมชน	๙๒๙.๐๕	ตัน/ปี
- ขยะอิเล็กทรอนิกส์	๒๓๙.๔๕	ตัน/ปี
- มูลฝอยติดเชื้อ	๗๑๑.๐๗	ตัน/ปี
- กากอุตสาหกรรม	๕,๐๗๗.๓๕	ตัน/ปี

(๒) ขยะมูลฝอยตกค้าง - ตัน

๒.๔ วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยตนเอง จำนวน ๗๕ แห่ง จังหวัด จำนวน ๒๙ แห่ง ใช้วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย โดยการฝังกลบ ๘๗ แห่ง เตาเผา ๓ แห่ง เทกอง ๑๙ แห่ง สำหรับ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเป็นที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๒๕ แห่ง ที่สามารถประโยชน์ ๔๖ แห่ง ที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน ๒๐ แห่ง

๒.๕ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

(๑) ไม่มีการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่แหล่งกำเนิด และมีการจัดการที่ไม่ครบวงจร สภาพปัญหาขยะมูล ฝอยปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีแนวทางการดำเนินงานในการจัดการปัญหาที่ปลายทางโดย มุ่งเน้นการเก็บขึ้นไปกำจัดในสถานที่กำจัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง หรือสถานที่กำจัดของเอกชน ซึ่งไม่ ถูกต้องตามหลักวิชาการ

(๒) ขาดสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย หรือมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง โดยองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ใช้วิธีการกำจัดด้วยการเทกอง เพา และฝังที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ นอกจากนี้ ยังประสบปัญหาด้าน การจัดทำสถานที่ เนื่องจากมักถูกต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่ที่เป็นสถานที่ดัง บางพื้นที่มีสภาพพื้นที่ที่ไม่ เหมาะสม และอาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม

(๓) ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักรู้ของสภาพปัญหา และขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย และเห็นว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย

(๔) การส่งเสริมการลด คัดแยกขยะมูลฝอยในระดับครัวเรือนหรือนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์มีน้อย ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละพื้นที่

(๕) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ การจัดเก็บค่าเก็บขยะหรือค่า กำจัดขยะมูลฝอยได้น้อย ไม่เพียงพอสำหรับการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพได้

(๖) ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย/สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ถูกหลัก สุขภิบาล มีเพียง ๒ แห่ง คือขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดลำปาง และเทศบาลนครลำปาง ซึ่งยังไม่ครอบคลุม พื้นที่ทั้งจังหวัด

๒.๖ กลุ่มคลัสเตอร์ (Cluster) การบริหารจัดการขยะมูลฝอย

กลุ่มที่ ๑ ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมองค์กรบริหารส่วนจังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๕ ตำบลตันธงชัย อำเภอเมืองลำปาง รับผิดชอบ ๖ อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองลำปาง อำเภอเกาะคา อำเภอห้างฉัตร อำเภอ เสริมงาม อำเภอแม่ทะ และอำเภอแม่เมะ ก่อสร้างแล้วเสร็จและเปิดดำเนินการรับกำจัดขยะมูลฝอย เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๐ สามารถรับกำจัดขยะได้ ๓๕๐ ตัน/วัน

กลุ่มที่ ๒ เทศบาลนครลำปาง และเทศบาลเมืองเชียงคันทร ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๒ ตำบลคล้ายแพะ อำเภอเมือง ลำปาง เขตพื้นที่ของเทศบาลเมืองเชียงคันทร รองรับขยะเฉพาะพื้นที่เทศบาลนครลำปาง และเทศบาลเมือง เชียงคันทร โดยมีปริมาณขยะ ๑๙๗.๒๐ ตัน/วัน (เทศบาลนครลำปาง ๙๗.๕๐ ตัน/วัน และเทศบาลเมืองเชียงคันทร ๙๙.๗๐ ตัน/วัน)

กลุ่มที่ ๓ เทศบาลเมืองล้อมแรด อำเภอเดิน ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลล้อมแรด อำเภอเดิน รับผิดชอบ ๓ อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเดิน อำเภอสบปราบ และอำเภอแม่พริก ปริมาณขยะ ๑๐๗ ตัน/วัน อยู่ระหว่าง ขอนถูตใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์

กลุ่มที่ ๔ เทศบาลตำบลหลวงใต้ เทศบาลตำบลหลวงเหนือ ตั้งอยู่ ตำบลหลวงใต้ อำเภอจรา รับผิดชอบ อำเภอจรา ปริมาณขยะ ๕๕ ตัน/วัน พื้นที่ป่ากำจัดขยะได้ของขอนถูตใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์จำนวน ๑๐ ไร่

กลุ่มที่ ๕ องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ ตั้งอยู่ ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ รับผิดชอบอำเภอวังเหนือ อำเภอเมืองปาน และอำเภอแจ้ห่ม ปริมาณขยะ ๗๘ ตัน/วัน องค์การบริหารส่วนตำบล ร่องเคาะ อยู่ระหว่างขอนถูตใช้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย จำนวน ๒๐ ไร่

ส่วนที่ ๓

การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล

๓.๑ แผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยจังหวัดลำปาง ระยะ ๕ ปี พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๒

จังหวัดลำปาง โดยสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปาง ได้จัดทำแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยจังหวัดลำปาง ระยะ ๕ ปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๒ โดยการมีส่วนร่วมของส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ด้านการจัดการขยะมูลฝอยตอกค้างสะสม

มีมาตรการ (๑) การฝังกลบขยะตอกค้างสะสม (๒) ปิดสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ (๓) พื้นฟูหรือปรับปรุงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเดิม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยใหม่

มีมาตรการ (๑) จัดระบบการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (๒) จัดทำศูนย์ขยะมูลฝอยรวมและแบบกลุ่ม Cluster ตามความเหมาะสมของพื้นที่และปริมาณขยะ (๓) ลดและคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางในระดับครัวเรือน เพื่อลดปริมาณขยะ (๔) คัดแยกของเสียอันตรายชุมชนออกจากขยะทั่วไป โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจัดเก็บและรวบรวม (๕) จัดให้มีศูนย์บริหารและประสานงานการจัดการของเสียอันตรายระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่บริหารรวมข้อมูลและประสานงานในการกำหนดช่วงเวลาการส่งให้สถานที่กำจัดของเอกชน (๖) ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำหลักการ PPP (Polluter Pay Principle) หรือ ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายมาแบ่งคับใช้ในพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ด้านการส่งเสริมการจัดการขยะระดับต้นทาง

มีมาตรการ (๑) ส่งเสริมและให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะในระดับครัวเรือน (๒) สนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพสมรรถนะการจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (๓) สร้างแรงจูงใจเพื่อสนับสนุนหน่วยงานและองค์กรภาครัฐกิจในพื้นที่ดำเนินกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (๔) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการของเสียในชุมชนและสถานศึกษาเป็นศูนย์ (Zero Waste) (๕) ส่งเสริมทุกภาคส่วนในการใช้หลัก ๓Rs

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการสร้างวินัยและปลูกจิตสำนึกเพื่อการจัดการขยะอย่างยั่งยืน

มีมาตรการ (๑) สนับสนุนองค์กรเครือข่ายภาคประชาชนในการเฝ้าระวังการทิ้งขยะและของเสียอันตราย (๒) รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ เสริมสร้างจิตสำนึกด้านการจัดการขยะมูลฝอย ของเสียอันตรายและมูลฝอยติดเชื้อ (๓) ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษาเพื่อสร้างวินัยในเด็กและเยาวชน (๔) ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (๕) การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีกำจัดขยะแปรรูปเป็นพลังงานทดแทน

มีมาตรการ (๑) ส่งเสริมการนำขยะตอกค้างในสถานที่กำจัดขยะเดิมมาใช้ประโยชน์หรือแปรรูปขยะเป็นพลังงานทดแทน (๒) ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนนำขยะมาใช้ประโยชน์หรือแปรรูปขยะเป็นพลังงานทดแทน

๓.๒ แนวทางการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการขยะมูลฝอยจังหวัดลำปาง พ.ศ. ๒๕๖๑

แผนปฏิบัติการขยะมูลฝอยจังหวัดลำปาง พ.ศ.๒๕๖๑ จะเน้นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ของแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยจังหวัดลำปาง ระยะ ๕ ปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๒ ได้แก่การส่งเสริมการจัดการขยะระดับต้นทาง โดยการให้ครัวเรือนคัดแยกขยะมูลฝอย การใช้หลัก ๓Rs ได้แก่การลดการใช้ การใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ และหนังสือซักซ้อมของกระทรวงมหาดไทย ดังนี้

(๑) รณรงค์ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้และสร้างวินัยให้แก่ประชาชน ในการมีส่วนร่วมลดและคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทาง ตามหลักการ ๓ ช : Reduce Reuse Recycle การนำหมู่บ้าน/ชุมชนที่ประสบความสำเร็จเป็นแนวทางในการขยายผลสู่หมู่บ้าน/ชุมชนอื่น

(๒) ให้ครัวเรือน สถานที่ราชการ สถานศึกษา สถานประกอบการ และศาสนสถาน ดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอย ตามหลักการ ๓ช อาย่างต่อเนื่อง

(๓) แต่งตั้งแกนนำหรือผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน ตลอดจนกลุ่มในหมู่บ้าน/ชุมชน เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี หรือกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน ใน การขับเคลื่อนและติดตามความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้าน/ชุมชน ในพื้นที่

(๔) กำหนดให้มีกฎหมายหรือมาตรการทางสังคมเป็นข้อปฏิบัติร่วมกันของหมู่บ้าน/ชุมชน

(๕) ปรับปรุงถนน ทางเดิน ที่สาธารณะ หรือสถานที่สาธารณะในเขตหมู่บ้าน/ชุมชน ให้มีความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย การตัดหรือตอกแต่งต้นไม้บกวนข้างทาง จัดระเบียบป้ายให้มีความสวยงามและปลอดภัย

(๖) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ตลาดทั้งของภาครัฐและเอกชนดำเนินการลดและคัดแยกขยะมูลฝอย ตามหลักการ ๓ช และมีการรักษาความสะอาดตามหลักสุขาภิบาล

(๗) ดำเนินการจัดกิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยและการทำความสะอาดอย่างต่อเนื่อง

๓.๓ การมobilisasi กิจกรรม

(๑) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด รับผิดชอบ ขยะมูลฝอยในส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ

(๒) สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด รับผิดชอบ ขยะมูลฝอยในหมู่บ้านชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๓) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด รับผิดชอบ มูลฝอยติดเชื้อในสถานประกอบการ ทั้งของภาครัฐและเอกชน

(๔) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด รับผิดชอบ ภาคอุตสาหกรรมในโรงงานอุตสาหกรรม

(๕) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด รับผิดชอบ ขยะมูลฝอยในสถานศึกษา ทั้งของภาครัฐและเอกชน

(๖) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด รับผิดชอบ ขยะมูลฝอยในศาสนสถาน

๓.๔ ขั้นตอนการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการ

- (๑) จัดทำแผนปฏิบัติการในระดับจังหวัด เพื่อกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานให้ชัดเจน และมีผลสัมฤทธิ์ภายใน ๑ ปี
- (๒) จัดทำฐานข้อมูลขยะมูลฝอยให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันและตรงกับข้อเท็จจริง
- (๓) จัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการขยะมูลฝอยในระดับจังหวัด ภายใน ๑ ปี
- (๔) มอบหมายภารกิจให้ส่วนราชการ หน่วยงานภาคเอกชน คณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ระดับอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการในระดับจังหวัด รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงานให้จังหวัดทราบทุกเดือน
- (๕) จัดประชุมคณะกรรมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยจังหวัดลำปาง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

๓.๕ ตัวชี้วัด

- (๑) ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เข้าสู่ระบบการกำจัดที่ปลายทางลดลง ร้อยละ ๕ เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณขยะมูลฝอยในปี พ.ศ.๒๕๖๐
- (๒) ร้อยละ ๑๐๐ ของส่วนราชการ สถานศึกษา ศาสนสถาน ภาคเอกชน และสถานประกอบการจัดกิจกรรมการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยหรือการนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์
- (๓) ร้อยละ ๖๐ ของหมู่บ้าน/ชุมชน ในพื้นที่จังหวัดลำปางสามารถเป็นต้นแบบการลดและคัดแยกขยะมูลฝอย
- (๔) ร้อยละ ๑๐๐ ของหมู่บ้าน/ชุมชน มีการจัดตั้ง “จุดรวบรวมขยะอันตรายชุมชน”
- (๕) ภาคอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย ร้อยละ ๗๐ และมูลฝอยติดเชื้อ ร้อยละ ๔๔ ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง ตามหลักวิชาการเพิ่มขึ้น

ส่วนที่ ๔

โครงการ/กิจกรรมแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยจังหวัดลำปาง

โครงการ/กิจกรรม	เป้าหมาย	ระยะเวลาดำเนินการ	งบประมาณ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
๑.โครงการอบรมให้ความรู้การจัดการขยะโดยใช้หลัก ๓Rs ให้ชุมชน	หมู่บ้าน/ชุมชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑		อปท.ทุกแห่ง
๒.โครงการธนาคารขยะรีไซเคิลชุมชน	หมู่บ้าน/ชุมชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑		อปท.ทุกแห่ง
๓.โครงการชุมชนปลดปล่อยอันตราย	หมู่บ้าน/ชุมชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑		อปท.ทุกแห่ง
๔.โครงการคัดแยกเป็นนิสัย ร่วมใจลดปริมาณขยะ	หมู่บ้าน/ชุมชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑		อปท.ทุกแห่ง
๕.โครงการล้อมรั้วให้ต้นไม้ ร่วมใจใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์	หมู่บ้าน/ชุมชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑		อปท.ทุกแห่ง
๖.โครงการผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์จากขยะเปียกในชุมชน	หมู่บ้าน/ชุมชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑		อปท.ทุกแห่ง
๗.โครงการเสี้เดือนรักษาโลก	หมู่บ้าน/ชุมชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑		อปท.ทุกแห่ง
๘.โครงการร้านค้าแลกขยะ	หมู่บ้าน/ชุมชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑		อปท.ทุกแห่ง
๙.โครงการถนนสะอาด บ้านน่าอยู่ หน้าบ้านน่ามอง	หมู่บ้าน/ชุมชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑		อปท.ทุกแห่ง
๑๐.โครงการบ้านพอเพียง	หมู่บ้าน/ชุมชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑		อปท.ทุกแห่ง
๑๑.โครงการส่งเสริมการจัดการขยะโดยใช้หลักการ ๓Rs ในหน่วยงาน	ส่วนราชการ/ ภาคเอกชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑		หน่วยงาน ภาครัฐ/ เอกชน อปท.ทุกแห่ง

ส่วนที่ ๔

โครงการ/กิจกรรมแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยจังหวัดลำปาง(ต่อ)

โครงการ/กิจกรรม	เป้าหมาย	ระยะเวลาดำเนินการ	งบประมาณ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
๑๒.โครงการสำนักงานสีเขียว (Green office)	ส่วนราชการ/ ภาคเอกชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑		หน่วยงาน ภาครัฐ/ เอกชน อปท.ทุกแห่ง
๑๓.โครงการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์และสร้างจิตสำนึกการจัดการของเสียอันตรายและมูลฝอยติดเชื้อ	ส่วนราชการ/ ภาคเอกชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑		หน่วยงาน ภาครัฐ/ เอกชน อปท.ทุกแห่ง
๑๔.โครงการส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	ส่วนราชการ/ ภาคเอกชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑		หน่วยงาน ภาครัฐ/ เอกชน อปท.ทุกแห่ง
๑๕.โครงการขับเคลื่อนการคัดแยกขยะที่ต้นทาง	ส่วนราชการ/ ภาคเอกชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑		หน่วยงาน ภาครัฐ/ เอกชน อปท.ทุกแห่ง
๑๖.โครงการคัดแยกขยะในโรงเรียน	สถานศึกษา ทุกแห่ง	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑		สนง. ศึกษาอิการ จังหวัด/สถาบันการศึกษา
๑๗.โครงการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในจังหวัดเชิงบูรณาการ	หมู่บ้าน/ชุมชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑	๙,๓๖๑,๔๐๐	สนง.ทสจ.ลป
๑๘.โครงการบริหารจัดการขยะเชิงรุก	หมู่บ้าน/ชุมชน	ต.ค.๒๕๖๐ – ก.ย.๒๕๖๑	๒,๔๔๗,๔๐๐	สนง.ทสจ.ลป

ส่วนที่ ๕

หัวงระยะเวลาการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ

เนื่องจากการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ มีหัวงระยะเวลาดำเนินการ ๑ ปี คือระหว่าง ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ - ๓๐ กันยายน ๒๕๖๑ ดังนั้น จึงกำหนดหัวงระยะเวลาดำเนินการ ตามแผนปฏิบัติการฯ ของจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

กิจกรรม	หัวงระยะเวลาดำเนินการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
๑.จัดประชุมจัดประชุมคณะกรรมการจัดการสิ่งปฏิกูล และมูลฝอยจังหวัดลำปาง เพื่อให้ความเห็นชอบร่าง แผนปฏิบัติการฯ	ตุลาคม ๒๕๖๐	จังหวัด
๒.ประชุมชี้แจงแก่หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด/ อำเภอ/อปท. ในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ	ตุลาคม-พฤศจิกายน ๒๕๖๐	จังหวัด/อำเภอ
๓.อำเภอ/อปท. จัดทำแผนปฏิบัติการขยะมูลฝอยใน ระดับพื้นที่ โดยเน้นการลดปริมาณขยะในระดับต้น ทาง	ตุลาคม-พฤศจิกายน ๒๕๖๐	อำเภอ/อปท.
๔.อำเภอ/อปท. จัดประชุมคณะทำงานฯ เพื่อให้ความเห็นชอบร่างแผนปฏิบัติการฯ	ตุลาคม-พฤศจิกายน ๒๕๖๐	อำเภอ/อปท.
๕.ประชุมชี้แจงแก่หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ/ อปท. ในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ	ตุลาคม-พฤศจิกายน ๒๕๖๐	อำเภอ
๖.จัดประชุมประชาคมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การ จัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ ๓Rs-ประชาธิรัฐ ให้แก่ หมู่บ้าน/ชุมชน	ตุลาคม-พฤศจิกายน ๒๕๖๐	อปท.
๗.ดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ เช่น โครงการ อบรมให้ความรู้การจัดการขยะโดยใช้หลัก ๓Rs ให้ ชุมชน โครงการคัดแยกเป็นนิสัย ร่วมใจลดปริมาณ ขยะ โครงการธนาคารขยะรีไซเคิลชุมชน โครงการ ถนนสะอาด บ้านน่าอยู่ หน้าบ้านน่ามอง โครงการ ส่งเสริมการจัดการขยะโดย ใช้หลักการ ๓Rs ใน หน่วยงาน โครงการสำนักงานสีเขียว (Green office) เป็นต้น อย่างจริงจังต่อเนื่อง	พฤษจิกายน ๒๕๖๐ - ๓๐ กันยายน ๒๕๖๑	หมู่บ้านชุมชน/อปท./ อำเภอ/หน่วยงาน ภาครัฐ /เอกชน/จังหวัด
๘.รายงานผลการดำเนินการ ให้จังหวัด จังหวัดรายงานผลการดำเนินการให้ กระทรวงมหาดไทย	ทุกวันที่ ๕ ของเดือน	หมู่บ้านชุมชน/อปท./ อำเภอ/หน่วยงาน ภาครัฐ /เอกชน/จังหวัด